

نمادشناسی هنر شرق (۲)

مار

در هنرهای بودایی و هندویی

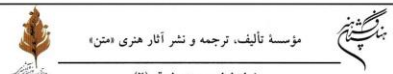
امیرحسین ذکریگو

فهرست مطالب

- ۱ سرآغاز و معرفی کتاب.....
- ۵ مار در هنرهای بودایی و هندویی.....
- ۷ ناگا.....
- ۷ واژه ناگا.....
- ۸ اسطوره تولد ناگاها.....
- ۹ مار در آیین بودایی.....
- ۹ حکایت ناگامو کالیندا و اشراق بودا.....
- ۱۲ مار در آیین هندویی.....
- ۱۳ حکایت آئاتنا و آغاز جهان.....
- ۱۹ حکایت ششا و پایان جهان.....
- ۲۳ حکایت نبرد وریترا (ازدهای قحطی) با ایندرا.....

سرشناسه : ذکرگو، امیرحسین، ۱۳۳۶-
 عنوان و نام پدیدآور: نمادشناسی هنر شرق (۲): مار در هنرهای بودایی و هندویی / امیرحسین ذکریگو.
 مشخصات نشر : تهران: مؤسسه تألیف، ترجمه و نشر آثار هنری «متن»، ۱۳۹۱.
 مشخصات ظاهری : ۸۰ص: مصور (رنگی).
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۲-۱۶۵-۰-۰
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا.
 یادداشت : واژه نامه - کتابنامه - نمایه.
 موضوع : مارها - اساطیر؛ اساطیر بودایی.
 شناسه افزوده : فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، مؤسسه تألیف، ترجمه و نشر آثار هنری «متن».
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۱م۲/۵۸۴۱/۴۴۱ BL
 رده بندی دیویی : ۲۸۹/۹
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۳۹۹۴۸

مؤسسه تألیف، ترجمه و نشر آثار هنری «متن»

نمادشناسی هنر شرق (۲) مار در هنرهای بودایی و هندویی

امیرحسین ذکریگو
صفحه‌آرا: مینم رادمهر
طراح جلد: محمدحسین فائوسجی
چاپ اول: تابستان ۱۳۹۱
شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه
قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

لیتوگرافی: فریاند گویا چاپ: شرکت چاپ و نشر شادزنگ

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۲-۱۶۵-۰-۰ ISBN: 978-964-232-165-0

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.
 مؤسسه: تهران - انتهای خیابان فلسطین جنوبی - خیابان لقمان دهم - پست پوزکد ۶۶۴۵۶۶۲ - صندوق پستی: ۱۳۳۷ - ۱۳۱۴۵
 ۴-۶۶۴۵۶۶۲-۴ دورنگار: ۶۶۴۵۶۶۲-۶۶۴۵۶۶۲ - شماره ۲۳ - مؤسسه تألیف، ترجمه و نشر آثار هنری «متن»: تلفن:
 پست الکترونیک: art.publishing@yahoo.com
 فروشگاه مرکزی: خیابان ولیعصر - نرسیده به چهارراه طالقانی - شماره ۱۵۵۰ - ساختمان مرکزی فرهنگستان هنر، تلفن: ۶۶۴۹۰۹۰
 فروشگاه اینترنتی: www.matnpublishers.ir

۲۵ حکایت نبرد کالیا و کریشنا
۲۹ حکایت واسوکی و کره گیری از اقیانوس شیر
۳۳ حکایت دشمنی ناگاناکاشاکا با پانداواها
۳۶ حکایت شیوا و مار دور گردنش
۴۲ مفاهیم نمادین مار
۴۲ بی کرانگی
۴۳ نیروی مذکر و مؤنث
۴۶ آب و حیات
۴۶ نگهبانی و حفاظت
۵۰ واسطه انتقال یک دوره اساطیری به دوره بعد
۵۱ مار در شمالیها
۵۱ مسند، تکیه گاه و بستر
۵۱ چتر و حامی
۵۳ در نقش ریسمان
۵۵ مار در تشریفات آیینی
۵۹ مار در آلات و آرایهها
۶۴ ناگا مودرا
۶۷ واژه نامه

سرآغاز و معرفی کتاب

خداوند را سپاس می گویم که تدوین دومین جلد از مجموعه «نمادشناسی هنر شرق» میسر گشت. جلد اول مجموعه، تحت عنوان «فیل در شمالیهای هندویی و بودایی» در سال ۱۳۸۸ به انتشار رسید. قرار بود جلد دوم (همین مجلد) خیلی زودتر از اینها به انجام رسد اما ...!

کتاب حاضر که «نماد مار» را در هنرهای بودایی و هندویی مورد بررسی قرار می دهد، در عین ایجاز، وجوه مختلف این نماد و تجلیات گوناگون آن را در عرصه اسطوره شناسی، شمالی نگاری و هنرهای مربوطه در بر می گیرد. مطالب مندرج در کتاب شامل ۸ بخش اصلی است:

سرآغاز و معرفی کتاب / ۴

در انتهای کتاب نیز واژه نامه ای با بیش از پنجاه مدخل ارائه گردیده که درک و فهم مندرجات کتاب را مدد می رساند.

برای غنی تر نمودن کتاب و انتقال بهتر مفاهیم، پژوهشی تصویری صورت گرفته که محصول آن ۴۱ تصویر رنگی و طرح خطی است و از امتیازات خاص این مجموعه محسوب می شود.

امیدوارم لطف پروردگار در حق این بنده بی مقدار دوام یابد تا توان و امکان تدوین مجلدات بعدی از مجموعه «نمادشناسی هنر شرق» میسر گردد.

امیرحسین ذکریگو
خرداد ۱۳۹۱
کوالامپور

۲/ نمادشناسی هنر شرق

در بخش اول به مفهوم واژه ناگا (مار) و اسطوره تولد ناگاها پرداخته شده است؛ در بخش دوم به جایگاه مار در آیین بودایی پرداخته ایم، و حکایات مندرج در متون را، در مورد نقش مار در نیل بودا به ساخت تنویر مورد بررسی قرار داده ایم؛ در بخش سوم - که از بخش های عمده کتاب است - جایگاه مار در آیین هندویی مورد بررسی قرار گرفته؛ در ذیل این بخش هفت حکایت اساطیری که در آنها مار نقش نمادین و محوری دارد ذکر شده است. حکایات نقل شده از قدیم الایام تا عصر حاضر الهام بخش آثار متنوع و متعدد در عرصه های دینی هند بوده است.

بخش چهارم به مفاهیم نمادین مار، بر اساس مندرجات متون مقدس، و استنباط از آثار هنری دینی، اختصاص یافته؛ شش مفهوم نمادین در ذیل این بخش آمده است.

بخش پنجم به جلوه های نمادین مار در شمالیها و بخش ششم به نقل مار در تشریفات آیینی اختصاص یافته است؛ در بخش هفتم جلوه های متنوع مار در آلات و آرایهها مورد بررسی و معرفی قرار گرفته است؛ بخش هشتم ناگا مودرا نام دارد. در این بخش حالات خاص دست، که از مفاهیم نمادین مار در علم الادیان و اسطوره شناسی هند استخراج شده و به آداب دینی و تمرکزی راه یافته، معرفی گردیده است.